

Ο Μέγας Αγιασμός (Πρωτοπρεσβύτερος Μιχαήλ Ευθυμίου, Θεολόγος-Νομικός)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Τί είναι ο Αγιασμός, και ποιά η διαφορά του Μεγάλου από το Μικρό; «Μέγας Αγιασμός», σε αντιδιαστολή με το «Μικρό Αγιασμό». Ο Αγιασμός ανήκει στην κατηγορία των «μυστηριοειδών τελετών». Μυστηριοειδείς καλούνται οι ακολουθίες μέσω των οποίων παρέχεται αοράτως η Θεία Χάρη με αισθητούς χειρισμούς και σημεία, δεν έχουν συσταθεί όμως από τον Κύριο, ούτε είναι αναγκαίες προς σωτηρία, όπως τα μυστήρια.

Στους Πατέρες της Ορθόδοξης Εκκλησίας ο αριθμός επτά, που αναφέρεται στα Μυστήρια, είναι άγνωστος. Θεωρούν κάθε μορφή ιεροπραξίας που γίνεται από τους κανονικούς λειτουργούς της Εκκλησίας για αγιασμό και σωτηρία των πιστών, σαν Μυστήριο.



«Κάθε ιερά πράξις και τελετουργία εν τη Εκκλησία είναι ένα μυστήριόν της, και κάθε μυστήριόν της είναι μεγάλο, όπως το ίδιο το μυστήριο της Εκκλησίας, διότι κάθε μυστηριακή πράξις εν τω θεανθρωπίνω οργανισμώ της Εκκλησίας ευρίσκεται εις οργανικήν και ζωτικήν σχέσιν με το κεντρικόν μυστήριο της Εκκλησίας, τον θεάνθρωπον Χριστόν» (Άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς).

Μέγας Αγιασμός ονομάζεται η ακολουθία που τελείται στο ναό δύο φορές το χρόνο (5 και 6 Ιανουαρίου) σε ανάμνηση της βαπτίσεως του Χριστού στον Ιορδάνη. Μικρός Αγιασμός είναι ο συνήθως τελούμενος στους ναούς κατά την 1η εκάστου μηνός και σε διάφορες άλλες περιπτώσεις (θεμελιώσεις οίκων, εγκαίνια καταστημάτων, δημοσίων έργων κτλ.). Κακώς νομίζεται ότι ο αγιασμός της παραμονής των Θεοφανείων είναι ο Μικρός Αγιασμός και της κυρίας ημέρας ο Μέγας. Κατά τις δύο αυτές ημέρες τελείται η ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού.

Τα πρωτοχριστιανικά χρόνια ο καθαγιασμός του ύδατος των Θεοφανείων ήταν ο καθαγιασμός του ύδατος του αγίου βαπτίσματος εντός του οποίου βαπτίζονταν οι κατηχούμενοι μετά την άντληση ενός μέρους του από τους πιστούς για ευλογία. Τούτο φανερώνει και η χρήση του ύμνου «Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε...», που ψάλλεται κατά τη βάπτισή, και στη Θεία Λειτουργία της εορτής των Θεοφανείων.

Η τέλεση του Μεγάλου Αγιασμού την παραμονή των Θεοφανείων είναι συνήθεια που επικράτησε κατά τους νεώτερους χρόνους, χάριν εξυπηρέτησης τών πιστών.

Το απαιτούσε και η καλή κι ευλογημένη συνήθεια των ιερέων μας να επισκέπτονται τις οικίες την παραμονή της εορτής και να αγιάζουν («καλαντίζουν») ανθρώπους και χώρους.

Ο καθαγιασμός των υδάτων γίνεται διά της ευχής «Μέγας εί Κύριε...» και της ευλογίας διά της δεξιάς χειρός του λειτουργού (αρχιερέα ή ιερέα) και πιο συγκεκριμένα διά της ευχής: «Αυτός ουν, φιλάνθρωπε Βασιλεύ, πάρεσο και νυν διά της επιφοιτήσεως του Αγίου σου Πνεύματος, και αγιάσον το ύδωρ τούτο...» Ή κατ' άλλους, όχι ορθώς, διά της ευχής: «Αυτός και νύν, δέσποτα, αγιάσον το ύδωρ τούτο τω Πνεύματί Σου τω αγίω». Όπως φαίνεται σε όλα τα παλαιά χειρόγραφα η δεύτερη φράση δεν ήταν επίκληση, αφού η ορθή μορφή της είναι «Αυτός και νύν, δέσποτα, αγιάσας το ύδωρ τούτο... δός πάσι...». Είναι, επίσης, λάθος να νομίζεται ότι ο καθαγιασμός γίνεται κατά την ώρα της εμβάπτισης του τιμίου σταυρού στο ύδωρ του αγιασμού και της ψαλμωδίας του απολυτικίου των Θεοφανείων «Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου Σου Κύριε,...». Η εμβάπτιση του σταυρού στο ύδωρ του Αγιασμού είναι μεταγενέστερη και εισήχθη για να εικονιστεί παραστατικότερα η βάπτιση του Κυρίου στον Ιορδάνη.

Όπως ξεκάθαρα αναφέρεται στην αγιαστική ευχή του Μεγάλου Αγιασμού («Ποίησον αυτό αφθαρσίας πηγήν, αγιασμού δώρον, αμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων αλεξιτήριον, δαίμοσιν ολέθριον, ταίς εναντίαις δυνάμεσιν απρόσιτον, Αγγελικής ισχύος πεπληρωμένον, ίνα πάντες οι αρυόμενοι και μεταλαμβάνοντες έχοιεν αυτό προς καθαρισμόν ψυχών και σωμάτων, προς ιατείαν παθών, προς αγιασμόν οίκων, προς πάσαν ωφέλειαν επιτήδειον») «διά της μεταλήψεως και ραντισμού», πιστεύουμε ότι «αγιαζόμεθα και καθαριζόμεθα από των αμαρτιών». Μας προφυλάσσει από τις επιθέσεις του διαβόλου, θεραπεύει από ασθένειες και χαρίζει υγείαν. Μ' αυτόν αγιάζομεν τις οικίες μας, αλλά και κάθε κτίσμα, τα ζώα και τους κήπους. Είναι κατάλληλο και ωφέλιμο για κάθε περίπτωση. Με τη χάριν του Παναγίου Πνεύματος, επενεργεί επί των έμψυχων και αψύχων ακόμη μεταβάλλει και αγιάζει αυτά. Καθαρίζει και αγιάζει τους πιστούς δούλους Του, κι ολόκληρη τη φύση.

Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, με τον αγιασμό «των καλάντων» φυγαδεύονται τα πονηρά πνεύματα, οι «καλικάντζαροι». Και τούτο διότι ο αγιασμός θεωρείται το φοβερώτερο αλεξιτήριό τους, επειδή συνδυάζει την καθαρτική δύναμη του νερού με τη θεία δύναμη του σταυρού, που βαπτίστηκε μέσα σ' αυτό.

(συνεχίζεται)